

A nagyhéten prédikáló Luther (1529)

Az itt következő részletek fordítói:

Véghelyi Antal, Bellák Erzsébet, Horváth Orsolya

Forrás: *Luther Válogatott Művei* 6.

Szerk. Csepregi Zoltán és Horváth Orsolya, Budapest, Luther Kiadó, 2015.

Ennek alapján a részleteket

2020 nagyhetén válogatta: Fabiny Tibor

Egy korai prédikáció Krisztus szent szenvedéséről: *Sermo Krisztus szent szenvedésének szemléléséről (1519)*

Nem sokkal *A heidelbergi disputáció* (1518) született ez az prédikáció. Egyszerre érezhető benne a középkor misztikájának (Tauler) léggömbje és a kereszt teológusáról megfogalmazott radikális tézise. Luther alapvetően antitizisekben és paradoxonokban gondolkodott. A prédikációban: „Hogyan szemléljük Krisztus szent szenvedését?” két tézist állít fel: 1. Krisztus szenvedése rémületbe ejt; 2. Krisztus szenvedése megvívásztal:

Amikor megláttuk bűneinket és egészen kétségbe estünk önmagunk fölött, ügyelnünk kell arra, hogy a bűnök ne maradjanak így a lelkiismeretünkben, mert ez bizonyosan nem vezetne máshoz, mint merő kétségbeeséshez. Hanem miként Krisztusból eredt bűneink felismerése, úgy kell azokat újra órá vetnünk, hogy lelkiismeretünk megszabaduljon tőlük. Vigyázz, hogy ne tégy úgy, mint azok a bolondok, akik engedik, hogy bűneik szívükben mardossák és emésszék őket, miközben arra törekednek, hogy jócselekedeteik által vagy az elégtételek utáni futkosással, illetve a bűnbocsánat hajszolása révén büntelenné váljanak, holott ez lehetetlen. Sajnos megfigyelhető, hogy az elégtételbe és a búcsúba vetett hamis bizalom is szinte mindenütt elterjedt... Te azonban vedd most már bűneidet magadról Krisztusra úgy, hogy erősen hidd: az ő sebei és szenvedései a te bűneid, és ő azokat hordozva megfizet értük, miként Ézsaiás 53, 6 mondja: „Isten minden bűnünket órá vetette”, és Szent Péter 1Pét 2, 24-ben: „Bűneinket maga vitte fel testében a keresztfára”, és Szent Pál 2Kor 5, 21-ben: „Isten őt tette bűnné értünk, hogy mi általa megigazultak legyünk.

Prédikációk 1529 nagyhetén Wittenbergben („Lectio continua”)

1529. március 21 és március 31 között nagyhéten Luther Virágvasárnaptól kezdve egészen a Húsvétot követő szerdáig mintegy tizennyolc prédikációt mondott el, átlagosan napi kettőt. Amerikában 1999-ben angol nyelven megjelent ez a sorozat: *The 1529 Holy Week and Easter Sermons of Dr. Martin Luther. St. Louis, Concordia,* (szerk. Timothy J. Wengert).

A nagyheti prédikációkból a LVM szerkesztői 5 prédikációt (40-44) választottak ki. Ha az egész sorozatot végigolvassuk, az a benyomásunk támad, hogy a nagyhét elején Luther hangja még káté-ízű, didaktikus vagy moralizáló, ám a ”három szent nap”-hoz érkezve egyre erőteljesebben hangzik fel az evangélium.

Nagypéntek délután Wittenberg, 1529. március 26.

[„Íme, az ember!” (Jn 19,5)]

[Kihallgatás a nagytanács előtt]

... Amikor Péter elhagyta az udvart, és keservesen sírt, mert elárulta az Urat, az evangéliumi történet folytatásaként láthatjuk, hogy a főpap és a nagytanács hamis bizonyítékokat keresett az Úr ellen, hogy megölhessék. Ám nem találtak semmit, jóllehet sok hamis tanút idéztek be. (Mt 26,59; Mk 14,55) Vagyis bizonyítékokat akartak találni ellene, még hozzá hamis tanúságtételeket. **Sokkal több erőfeszítésre van szükség ahhoz, hogy bebizonyítsuk a hazugságot, mintha az igazsággal tennénk ugyanezt.** Itt összegyűltek a leghatalmasabb urak és a legbölcsebb emberek, ám mégsem képesek akár egyetlen hamis bizonyítékot is felhozni ellene, hogy láthassuk, milyen erőtlen a hazugság az igazsággal szemben, hiszen a Sátán és gyűlevész serege még csak valami bizonyítéknak a látszatát, vagy annak legalább egy kis morzsáját sem volt képes előhozni. A Sátán itt ellenfelére talált és hatalmas akadály került az útjába. Valóban sok hamis tanú jelent meg a tárgyaláson, ám a vallomásuk nem egyezett. Vagyis az egyik így hallott a dologról, a másik meg amúgy. „Utoljára pedig előjövén két hamis tanú”, (Mt 26,60 KG) ám az ő tanúságtételük sem egyezett. Az egyik így meséli a történetet, a másik meg úgy. Az egyikük azt állítja: „Hallottam, hogy így szól: »En lerombolom a kézzel alkotott templomot, és három nap alatt mást építek.«” (Mk 14,58) – Krisztus egyébként nem mondta, hogy a kézzel épített templomra gondol (Jn 2,19) –; a másik tanú viszont ezzel szemben kijelenti: „Hallottam, amikor azt mondja: »Romboljátok le ti ezt a templomot, és három nap alatt felépítem.«” (Jn 2,19) Mivel a tanúságtételek sehogy sem akartak egyezni, de szívesen gondoskodtak volna bizonyítékról ellene, a főpap így szólt Jézushoz: „Semmit sem felelsz arra, amit ezek ellened vallanak?” (Mt 26,62) Jézus azonban hallgatott, mert a nyilvánvaló hazugság nem érdemel választ, hanem önmagának felel. Ezért hallgat az Úr. Tudja, hogy ők maguk is látják: ezeknek a tanúknak a szava semmit sem ér.

„Ismét megkérdezte őt a főpap, és így szólt hozzá: Te vagy a Krisztus, az Áldottnak Fia?” (Mk 14,61) A kárhozatra méltó emberek igen nagy neveken tisztelik az Urat! A zsidók is ezt teszik mind a mai napig, ha idézni akarnak valamit az Írásból, akkor nem csupán azt mondják: „Így szól az Úr”, vagy „Így szól Krisztus”, hanem azzal jönnek: „Ezt mondja az Áldott és Magasságos!”, hogy azt higgyük, jobban tisztelik őt az összes embernél a földön. Pontosan így járnak el a mi álszentjeink is, akik folyton azt hajtogatják: „Üdvözítőnk!” Hasonlóképpen cselekednek a törökök is, amikor mind harcba indulnak, így kiáltva: „Isten! Isten! Isten!” Erről vesz példát az összes áruló és gonosztevő, akik szentebbnek akarnak tűnni a többieknél, miközben ők maguk a legfertelmesebbek. Pontosan így tesz itt most Kajafás is. Jézus így felel neki: „Te mondtad.” (Mt 26,64) Akkor lettek csak biztosak a dolgukban, amikor Jézus azt mondta, hogy ő Isten Fia, és az Atya jobbán fog ülni, és eljön majd az ég felhőin. (Mt 26,64; Mk 14,62) Most már biztosak abban, hogy káromolta Istent, és ezért méltó a halálra. Emiatt mondja a többi magas rangú pap is: „Méltó a halálra!” (Mt 26,66)

„Azután szembeköpték, arcul ütötték, mások pedig bottal verték, és ezt mondták: Prófétáld meg nekünk, Krisztus, ki ütött meg téged!” (Mt 26,67–68) Sokan írtak passiókönyveket, melyekben azt olvashatjuk, hogy Krisztust még többféle módon kigúnyolták ezen az éjszakán, ami igaz lehet, ám az ítélet napjáig sem derül rá fény. Hadd higgyenek csak ebben az emberek, nem kívánom elvetni ezt az áhítatos szemlélődést. Ám azt akarom, hogy mindenekelőtt ott találjunk összefüggéseket, ahol tényleg szükséges. Hidd csak, hogy mindez a főpapra tekintettel történt. Amikor látták a szolgák, hogy uruk elítélte Krisztust, mint a legnagyobb istenkáromlót, mert azt mondta: „Mostantól fogva meglátjátok az Emberfiát,

amint a Hatalmas jobbján ül, és eljön az ég felhőin.”, (Mt 26,64) józan eszük biztatására így kiáltottak: „Fújj, az efféle gonosztevőt kellene elviselnünk?!” A szolgák tehát megindultak, mert szolgálatot kívántak tenni uruknak. Az egyik Jézus haját tépte, a másik leköpte őt stb. Ez a sorsa az evangéliumnak mind a mai napig.

„Amikor megvirradt, a főpapok és a nép vénei valamennyien azt a határozatot hozták Jézus ellen, hogy halálra juttatják.” (Mt 27,1) Bizonytalan, hogy egyszer vagy kétszer hallgatták ki Jézust. Néhányan azt mondják, hogy nem sokkal ez előtt, még az éjszaka folyamán kihallgatták őt Kajafás házában, és a többiek csak ezután, vagyis reggel érkeztek meg, amikor újra kihallgatták, hogy még mindig Krisztusnak vallja-e magát, tehát lehetséges az, hogy Krisztus kétszer is vallást tett magáról. Történhetett ez egy vagy két alkalommal is, nem vitatkozom ezzel kapcsolatban!

Nekem az a legfontosabb, hogy úgy nézzük az Úr leköpdösését, hogy mindezt értünk szenvedte el. Erről keveset prédikálnak, de még ennél is kevesebbet gondolnak rá. **Jegyezd hát meg, hogy amikor a haját tépdesik, leköpi és káromolja, akkor ezek mind a mi bűneink, és minden kereszténynek úgy kell tekintenie erre, mintha azt találná megírva: „Az én bűneim!”** Hiszen ma azt kell hirdetnünk, hogy a mi bűneink okozzák az Úr szenvedését, sőt malomkőként lógnak a nyakában, hogy tudjuk, hol találhatóak a bűneink és hol a helyük.

[Júdás végzete]

Miután kihallgatták, és elítélték istenkáromlás miatt, biztosan arra gondoltak, hogy okuk van megölni Jézust. Nem gondoltak arra, hogy Pilátus számára ez nem indok, ezért később teljesen mást kellett mondaniuk neki: „Ha ezt szabadon bocsátod, nem vagy a császár barátja: aki királlyá teszi magát, az ellene szegül a császárnak.” (Jn 19,12) Ők már meghozták magukban a halálos ítéletet. „Amikor pedig Júdás, aki őt elárulta, látta, hogy elítélték, megbánta tettét, visszavitte a harminc ezüstöt a főpapoknak és a véneknek, és ezt mondta: Vétkeztem, mert ártatlan vért árultam el.” (Mt 27,3–4) **Az ilyen bűnvallónak ilyen gyóntató dukál.** Jóllehet beismeri bűneit, de nem azok előtt, akiknek az evangélium révén parancs adatott a megbocsátásra, hanem azokhoz megy, akik még az övénél is nagyobb bűnt követnek el. Bárcsak az igazi gyóntatóhoz fordult volna! Miért nem gondolta végig ezt korábban? Miért nem mondja: „Árulóvá lettem!”, már akkor, amikor az Urat megcsókolta? (Mt 26,49) Ha az utolsó pillanatban jön a megkésett bűnbánat, és nincs jelen a megfelelő igehirdető vagy gyóntató, akkor velünk is ez történik. Minden makacs embernek meg kellene szívlelnie ezt a példát, hogy lássa, mint jutalmazza a Sátán szolgáit. Júdás elárulta az Urat harminc ezüstért, ám amint elvégezte szolgálatát, a Sátán meg is jutalmazza érte.

Júdás példa és intő jel mindazoknak, akik a Sátánt szolgálják. Oly csüggedtté tette őt, hogy eldobja a pénzt, szégyenbe hozza magát az összes zsidó előtt, és végül fel is akasztja magát, mivel a főpap és a vének így válaszolnak neki: „Mi közünk hozzá? A te dolgod.” (Jn 27,4) Senki sem felel neki így: „Nem cselekedtél semmi rosszat, hanem jó szolgálatot tettél a főpapoknak, és engedelmeskedtél a felsőbbségnek.” Inkább ezt mondják: „Mi közünk hozzá?” **Így marad hát egyedül, és nem talál senkit, aki vigasztalhatná.** „De jaj az egyedülállóknak, mert ha elesik, nem emeli föl senki!” (Préd 4,10) **A szerzetes magyarán egy olyan személy, aki egyedül él, az emberektől távol. Pontosan ezért különösen jó rejtkehely egy kolostor az ördög számára. Isten nem azért alkotta az embereket, hogy egyedül legyenek, hanem éppen azért rendelte a felsőbbiséget, hogy az emberek szolgálják egymást. Júdás is szerzetes volt; ha lett volna vele bárki, aki megvigasztalhatta volna, akkor segíthettek volna rajta. A filozófusok is azt mondták, hogy az olyan ember, aki szívesen van egyedül, az vagy isten, vagy szörnyeteg, esetleg ördög, vagy angyal, mivel az ember pontosan azért társas lény, hogy másokat szolgáljon**

és szeressen. Ha ez igaz, akkor elengedhetetlen, hogy legyen mellettünk valaki. Mégis a Sátán olyannyira dicsőítette a remetéletet, hogy az emberek így szóltak: „Legyetek szívesen egyedül, mert akkor tiszta marad a szívetek.” **Júdás a szerzetesek atyja.** Ezek után felkötötte magát egy fára, és kifordultak a belei. (ApCsel 1,18) Az ördög pedig különleges örömét lelte mindebben.

[Krisztus Heródes és Pilátus előtt]

Pilátusnak és Heródesnek is részt kell vennie a játékban, hogy Krisztust minden rendű és rangú ember lenézzék. Az evangélisták azt hangsúlyozzák a leginkább, hogy Krisztust megvetik. Ezért hallhattuk olyan gyakran, hogy éjjel leköpdösték, és Lukács is elmeséli, hogy „sok más szidalmat is szórtak reá”. (Lk 22,65) Az evangélisták nagy hangsúlyt fektetnek erre. Heródes előtt pedig fehér ruhában gúnyolják őt. (vö. Lk 23,11) Ez azért van, mert azon a vidéken a fehér ruha a legelőkelőbb viselet. A legnagyobb királyok öltik magukra, míg a rómaiak bíbort viseltek. A pápa és követői is fehér miseruhát viselnek a legnagyobb ünnepekkor, éppen úgy, ahogy a szultán és vezérei is, mind a mai napig. Így gúnyolták hát ki az Urat, amikor fehér ruhát adtak rá, mintha azt mondták volna: „Király akarsz lenni? Jól van, akkor királyi ruhát adunk rád!” Végül Pilátus katonái még egy koronát is tettek a fejére, mintha császár akart volna lenni. Az evangélisták sokszorosan rámutatnak arra, hogy így gúnyolták és káromolták őt. **Éppen így kínozzuk mi is manapság az evangéliumot, amikor csak külsőleg tiszteljük, a valóságban pedig szidalmazunk és káromoljuk. Sajnálatos káromlás és bűn ez...** Ám ez az igehely felfedi, hogy gyalázatos módon káromoljuk Istent, ha gúnyosan királyi fehérbe öltöztetjük az Urat, sőt még meg is koronázzuk, és jogarként botot nyomunk a kezébe. Manapság is pontosan ezt tesszük, amikor megtagadjuk Krisztust, és mégis királyi ruhába öltöztetjük, és fejére koronát helyezünk stb. Ezek a nagy szentek, akik azt tartják Krisztusról, hogy saját szenvedésük és tűrésük által kell igazzá és szentté tennie őket! Istennek, Úrnak és Üdvözítőnek nevezik őt, de egyáltalán nem gondolják komolyan! Erre utalnak az evangélisták, amikor megmutatják, hogy Heródes látni akarja Krisztust és Úrként akarja elismerni őt, ám tetteivel tagadja szándékát. Látszólag Úrnak tartják, miközben valójában hazudnak. A karthauziak és a minoriták Heródes méltó követői, mivel Üdvözítőjüknek nevezik Krisztust, mialatt egyedül a saját ügyükhöz hűségesekek. Számukra Krisztus csupán egy bolond. Az egész világ tele van az efféle Krisztus-gúnyolással. Régebben nem voltak ilyen jó cimborák, de most, mikor ellenállnak az evangéliumnak, a legjobb barátokká lettek. Ha nem jött volna el az evangélium, akkor a mezítlábas szerzetesek és a püspökök felfalták volna egymást, most viszont kebelbarátok.

Pilátus okos ember volt. Az ünnepi szokások értelmében szabadon kellett engednie egy foglyot a nép kívánsága szerint, és ő éppen Barabbást választotta. (Mt 27,15–18) Tudván, hogy gyilkosnak tartják, azt gondolta: „Inkább akarnak majd három Jézust, minthogy Barabbást válasszák!” A józan ész bölcsességére hagyatkozik, ezért javasolja a népnek, hogy Jézus és Barabbás közül válasszanak. „Erre valamennyien felkiáltottak: Ezt öld meg! Barabbást pedig bocsásd el nekünk!” (Lk 23,18) Pilátus most irgalmas ítéletet hoz: meg akarja vészőztetni és korbácsoltatni Jézust, hogy utána szabadon engedje. Így gondolkodott: „E módon ki tudom őt utasítani a városból, hogy a nép elégedett legyen.” „Azok pedig még hangosabban kiáltoztak: Feszítsessék meg!” (Mt 27,23) „Akkor szabadon bocsátotta nekik Barabbást, Jézust pedig megostoroztatta, és kiszolgáltatta, hogy feszítsék meg.” (Mt 27,26) Mindenkinek részt kell vennie a Krisztus elleni bűnökben, végül a katonák is csatlakoznak a sorhoz, akik többet tesznek annál, mint amit Pilátus megparancsolt nekik, amikor töviskoronát tesznek Jézus fejére. (Jn 19,2–3) **Ezzel is behatóan foglalkoznak az evangélisták: ahol gúnyolják Krisztust, ott részletesen írják le az eseményeket, míg a keresztre feszítésről szükséztlenül csak ennyit mondanak: „Keresztre feszítették őt.”** (Lk 23,33) A testi szenvedésnél is nagyobb figyelmet szántak a gyalázkodásnak, mivel az nagyobb fájdalmat okozott az Úrnak.

[Krisztus megfeszítése]

„Amikor arra a helyre értek, amelyet Golgotának, azaz Koponya-helynek neveznek, epével kevert bort adtak neki inni.” (Mt 27,33–34) Ez bizonyára kellemes ital lehetett egy szomjazó számára!

„Keresztre feszítették őt és a gonosztevőket: az egyiket a jobb, a másikat a bal keze felől. Jézus pedig így könyörgött: Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lk 23,33–34) Íme hát a megfeszített Krisztus, amint a keresztfán függ: így lett a mi főpapunk. Mindenki figyeljen jól a következő szavakra: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lk 23,34) **Mindenkinek úgy kell tekintenie a kereszten függő Krisztusra, mint valódi főpapra, vagyis pápára! Hiszen az Ószövetség értelmében a főpapnak megvan az az előjoga, hogy szép ruhákkal ékesítse fel magát, és áldozatot mutasson be. (vö. 2Móz 28; 3Móz 16) Így gyakorolja Krisztus a kereszten papi hivatását. Hogyan hát? Felvette legjobb ruháit és legszebb ékszereit. Melyek ezek? A türelem és az Atya iránti engedelmesség! Sohasem láttál ennél nagyobb szeretetet, alázatot és szelídséget. Az összes létező erény megtalálható itt egy személyben. Ezen a módon felékesítve mutat be áldozatot. „Nem is bakok és bikák vérével, hanem az ő tulajdon vérével” (Zsid 9,12) nyerte el nekünk az örök üdvösséget. Mindezt értünk teszi, és így imádkozik: „Atyám, bocsáss meg nekik!” **Ez a szakasz segít minket abban, hogy valódi főpapunkként ismerjük fel Krisztust. Sokat kell erről prédikálnunk és tanítanunk. Krisztus azokért imádkozik, akik megfeszítették őt, különösképpen pedig azokért, akik nem tudják, mit cselekszenek.** Egyesek különbséget tesznek arra nézve, hogy csak azokért imádkozik, akik tudatlanul cselekedtek és azokért nem, akik szánt szándékkal vétkeztek, vagyis a Szentlélek elleni bűnről kellene beszélnünk. (vö. Mt 12,31) Ám most erről nem kívánok szólni. Ha Krisztus ezen imádsága nem vonatkozik ránk, akkor nem segít rajtunk a szerzetesi csuha vagy a tonzúra sem. Egyedül ennek a főpapnak az imája segíthet rajtunk.**

Nagyszombat délelőtt Wittenberg, 1529. március 27.

„Ma velem leszel a paradicsomban.” (Lk 23,43)]

[Krisztus közbenjárása]

„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lk 23,34) Tegnap már hallhattatok erről az imádságról, melyet az Úr a kereszten főpapunkként mondott el. Sok mondanivalóm lenne erről, de tovább kell lépnünk. Jól meg kell jegyeznünk ezt az imát, mert rólunk szól. Magába foglalja egész életünket, összes imádságunkat, a jót és a rosszat is. Ez az az imádság, melyről a Zsidókhöz írt levél így szól: „Ő testi élete idején könyörgésekkel és esedezésekkel, hangos kiáltással és könnyek között járult az elé, akinek hatalma van arra, hogy kiszabadítsa őt a halálból. És meghallgattatott istenfélelméért.” (Zsid 5,7) Ez az ima elvette a hatalmat az ördögtől, és megnyitotta számunkra a mennyet, Isten minden kegyelmével egyetemben.

Tegnap azt mondtam, hogy mindig különbséget kell tennetek Krisztus és a szentek között. Nem szabad azon álszentek közé tartoznunk, akik mind tetteikkel, mind imáikkal ki akarják érdemelni az üdvösséget, ahogy azt a török is hiszi, hogy nincs szüksége közbenjáróra. Nekünk sokkal inkább ahhoz a kis sereghez kell csatlakoznunk, akik erre az imára

hagyatkoznak: „Atyám, bocsáss meg nekik.” (Lk 23,34) Tégy hát különbséget Krisztus cselekedetei, szenvedése, imádsága és a mi cselekedeteink, szenvedésünk és imádságunk között! A mi imánk semmi, és meg sem hallgattatik, ha előzőleg nem részesedik ebből az imádságból és nem foglaltatik annak szavaiban: „Atyám, bocsáss meg nekik.” Azon bűnösök közé kell számlálnom magam, akikért itt az ima elhangzik, és akkor elmondhatom: „Minden imám meghallgattatott, és minden cselekedetem jótett.” Nem hiába mondom ezt, hiszen a Sátán nem nyugszik. Valóban arra kell figyelmeztetnünk az embereket, hogy cselekedjenek jót. Ám ez a most elhangzó tanítás tízszer is szükségesebb ennél, mert általa a keresztyény hit legfőbb tanítását nyerjük el. Ha ebben gyakoroljuk magunkat, akkor biztosan maguktól következnek a jó cselekedetek is. Ezért az az egyetlen vigaszunk, hogy részesülhetünk ebben az imában, és hogy Krisztus értünk könyörgött.

Kétféle bűnös van: először is a gonoszok, akik egyáltalán nem hisznek, és a gögös szentek, másrészt pedig mi, akik szintén bűnösök vagyunk, ám Krisztus érdemeinek és könyörgésének óvó árnyékában állunk, melyet főpapunkként mondott értünk. Tanulmányozd alaposan ezt az ígét, és ne fuss el előle, hiszen e könyörgést könnyek között mondta el érted a hű főpap, és meg is hallgattatik. (vö. Zsid 5,7) Ezért nem zárnak ki senkit ebből az imádságból azokon kívül, akik nem hisznek, vagy gögös szentek. Mások csak példává teszik ezt az imát arra nézve, hogyan szerethetünk valakit szenvedéseink közepette is, te viszont fogadd el hittel, hogy ez Krisztus imája, melyet érted mondott el.

[A keresztfelirata]

„Pilátus feliratot is készíttetett, és rátétette a keresztre. Ez volt ráírva: A NÁZÁRETI JÉZUS, A ZSIDÓK KIRÁLYA.” (Jn 19,19) Sokat tanítottak erről a feliratról, például azt, hogy reggelente erre gondolva vessünk keresztet, és áldjuk meg magunkat általa. Igaz és helyes szavak ezek, de nem akarom, hogy bálványimádás eszközévé tegyék őket, sokkal inkább higgyünk bennük. Azért helyezték e feliratot a keresztre, hogy Krisztust gúnyolják vele, és lázadóként tüntessék fel őt. Ám most olyan nagy tiszteletnek örvend, hogy nem is létezik szentebb és ártatlanabb dolog ennél a címnél, és aki nem veti magát alá neki, az elkárhozik. Jézus valóban a zsidók királya. Ártatlanul vádolták meg azzal, hogy igazi, földi király akart lenni. Ám az a bűn és hazugság, mellyel bemocskolták, ártatlansággá és igazsággá változott, hiszen ő lett az eljövendő világ királya, és mindazt, amit ők kigúnyoltak, mi komolyan vesszük. Így van ez mindazzal, aminek köze van az evangéliumhoz: nekik a halál illata, de nekünk, bűnösöknek, az élet illata. (vö. 2Kor 2,16) Krisztus még ma is felforgatónak számít, de nekünk valóban ő a dicsőség királya, amit itt a szemére vetnek. Éppen így méreg és hazugság a mi evangéliumunk a pápa számára, míg nekünk maga a világosság.

Így kell minden keresztyénynek e felirat alá állnia, mely szerint Krisztus felforgató, hiszen ő valóban a zsidók királya. A *zsidó* szó ugyanis magyarul hitvallót, hálaadó és magasztalót jelent, aki tanúságot tett arról a jóról, amiben részesült.¹ Ha dicsőítjük Krisztust cselekedeteivel, igazságával és erejével együtt, magunknak pedig semmit sem tulajdonítunk, akkor igazi „zsidókká” leszünk. Krisztus az olyan emberek királya, akik nem a saját cselekedeteik által akarnak megigazulni.

[A ruhák elosztása]

„Miután [a helytartó katonái] megfeszítették, sorsvetéssel megosztottak ruháin.” (Mt 27,35) Azért találjuk ezt megírva a szenvedéstörténetben, hogy lássuk, milyen nyugodtan és

¹ A Júda név magyarzatát lásd 1Móz 29,35-ben.

tántoríthatatlanul viszik végbe művüket azok az emberek, akik megfeszítik Krisztust. Hiszen úgy bánnak a ruháival, mintha bűnöző lenne. A mi időnkben is igen gyakori ez a viselkedés, hiszen az eretnekek is olyan kihívóan és magabiztosan beszélnek, hogy a saját ügyükre esküsznek, és ellenállnak az utolsó ítéletnek is. A keresztények viszont reszketnek félelmükben, és sohasem lesznek ilyen magabiztosak. (vö. Fil 2,12) Emezek viszont olyannyira kemények, mint a gyémánt és olyannyira gondtalanok, hogy nem is félnek egy lehetséges bosszúállótól, egyszerűen elfeledkeznek az egészről. Mi viszont kísértetünk. Így van ez: hiszünk Krisztusban, ő viszont elrejtőzik előlünk, mintha nem volna Isten a mennyben, aki törődne velünk, és úgy tűnik, annyira el vagyunk hagyatva, hogy gúnyt is űznek belőlünk. Ez fáj a keresztényeknek, hogy míg magukban reszketést és félelmet, addig a másik oldalon erőt és szilárdságot látnak. Ott mindig ezt mondogatják: „Egy dolog, egy szó.” Az efféle zsoldosok minden magabiztos ember ősei stb.

[Jézus anyjához és Jánoshoz intézett szavai]

„Amikor Jézus meglátta ott állni anyját, és azt a tanítványt, aki szeretett, így szólt anyjához: »Asszony, íme a te fiad!« Azután így szólt a tanítványhoz: »Íme, a te anyád!« És ettől az órától fogva otthonába fogadta őt az a tanítvány.” (Jn 19,26–27) Krisztus itt teljességgel búcsút kíván mondani a világnak. Már semmije sincs: se ruhája, se egy hely, ahol álomra hajthatná a fejét, se egy talpalatnyi föld, ahol meghalhatna. Sőt, még a gerendára sem feküdhethet föl, hanem a levegőben lóg. Már csak az édesanyja és a tanítvány maradtak meg a számára, és ezt az anyát és a legkedvesebb tanítványát, akit szeretett, őket is odaadja egymásnak. Nagy szomorúság töltheti be az ember szívét a világ iránt, ha valaki így hal meg, hogy már édesanyja és tanítványa sorsával sem akar törődni! Semmi jót nem tarthat meg a világból.

Éppen ezen ige hely miatt lett bálvánnyá Mária. A szenvedéstörténet során, ahol Krisztust és szenvedését hirdették, egyidejűleg prédikáltak az anyáról is, és azt mondták, hogy maga Krisztus tette őt az anyánkká. Mi minden tiszteletet meg kívánunk adni neki, melyre rá is szolgált, de nem akarjuk őt egyenlővé tenni a Fiúval. Nem halt meg és nem imádkozott értünk. Tiszteld, ahogyan csak akarsz, de nem szabad azzal a tisztelettel illetnünk őt, mint magát Krisztust. Azért távolítja el őt magától az Úr, mert egyedül akar lenni, hogy belé vessük a bizalmunkat, mint egyedüli közbenjárónkba. Mi azonban ennek éppen az ellenkezőjét tesszük: elvetjük a Fiút, miközben az anyába csimpaszkodunk. Az Úr elhagyja a földet, hogy segíthessen rajtunk. Amikor itt édesanyját a tanítványnak adja, akkor nem azzal a szándékkal teszi ezt, hogy a tanítvány az anyában földi közbenjárót kapjon, akibe a bizalmát vetheti. János ugyanis anyjaként vette őt magához, vagyis a házába fogadta, gondoskodott róla, és ápolta őt, hogy legyen számára egy hely, ahol özvegyként élhet, miután elveszítette a fiát. Joggal a mi anyánk is, ám ha rá építünk, akkor elveszük Krisztustól szenvedését, tisztességét és szolgálatát.

[A Megfeszített kigúnyolása]

„Az arra járók fejüket csóválva káromolták, és ezt mondták: »Nosza te, aki lerombolod a templomot, és felépítéd három nap alatt, mentsd meg magadat, szállj le a keresztről!« Hasonlóan csúfolódtak a főpapok is maguk között az írástudókkal együtt, és így szóltak: »Másokat megmentett, de magát nem tudja megmenteni. A Krisztus, az Izrael királya, szálljon le a keresztről, hogy lássuk, és higgyünk.« Azok is gyalázták, akik vele együtt voltak megfeszítve.” (Mk 15,29–32) Ez ismét emberi viselkedésünk példája avagy műve. A drága szent evangélisták különös hangsúlyt fektetnek Krisztus kigúnyolására, és nagyobb

szenvedésnek állítják be azt a testi kínoknál is. Itt írják le, hogyan gyalázta őt mindenki: a főpapok, az írástudók stb., sőt még a latrok is. Így teljesül a mondás: „Aki kárt vall, annak nem kell aggódnia a gúnyolódás miatt.” Nem elég, hogy Krisztus mindentől megfosztatott, hanem még ki is kell gúnyoltatnia. A latrokat azonban senki sem gyalázza. Nekik bizony jó bort adtak, míg a köztük függő Krisztusnak bűnhődnie kell. Senkinek sem szabad a földön Krisztusnál több gyalázatot elszenvednie, neki kell a legrosszabbul járnia. Már nem is látjuk a latrokat a kereszten, ha Krisztus ott függ. Minden szem órá tekint, s az összes mérgezett nyíl őt találja el. A Sátán mindenkiről megfedkezik a kedvéért. Ennyire buzgón és ily nagy hévvel gyűlölik Krisztust. Mindez azért történt így, hogy a Sátán kitombolhassa és megbosszulhassa magát Krisztuson. Végezetül a ruháit is elveszi tőle és sorsot vet rájuk, így veszi el tőle a leggaládabb módon a még megmaradt tisztességét is. Nem csak az életétől fosztja meg, hanem végül a ruháitól, szülőanyjától, és mindentől, amit csak elvehetett tőle; semmi sem kerülte el a figyelmét. Hallgatni szeretnék a Krisztus által átélt lelki kínokról, melyeket nem ismerünk, és soha nem is fogunk megtapasztalni. Hiszen a Sátán nem csak testileg, hanem sokkal inkább lélekben és szívében kínozza meg őt.

Így töltötte hát ki mérgét a Sátán Krisztuson; lángoló haragját és minden gonoszságát órá zúdította. Ezért egészen erőtlen azokkal szemben, akik Krisztusba vetik bizalmukat, olyannyira, hogy egyetlen kicsi szó által elbukik, amint azt hallja, hogy valaki igaz hittel segítségül hívja Jézus Krisztus nevét: a zsidók királyának, a Názáreti Jézusnak a neve villámként sújt le rá. A Sátán elégett, kiadta az összes mérgét, úgyhogy most teljesen erőtlen, de csupán a hívőkkel szemben; a többiek számára ő a világ fejedelme, (Jn 14,30) aki legyőzte Krisztust. Mindaz, amit Jézus tett, oda lett: meghalt nagy kínok, gyalázat és szegénység közepette.

[A lator hite. A lator szája tesz vallást Krisztusról]

Most következik egy példa, mellyel Krisztus megerősíti tanítását: „Atyám, bocsáss meg nekik!”.

„A megfeszített gonosztevők közül az egyik így káromolta őt: »Nem te vagy a Krisztus? Mentsd meg magadat és minket is.« De a másik megróttá, ezt mondva neki: »Nem féled az Istent? Hiszen te is ugyanazon ítélet alatt vagy! Mi ugyan jogosan, mert tetteink méltó büntetését kapjuk, de ő semmi rosszat sem követett el.« Majd így szólt: »Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz királyságodba.« Erre ő így felelt neki: »Bizony, mondom néked, ma velem leszel a paradicsomban.«” (Lk 23,39–43)

Ez a történet a lator személyében példaképet állít elénk, aki megfeddi testvérét és így szól: „Te sem félsz? Úgy teszel, mint a többiek? Olyannyira dühös és ostoba vagy, hogy nem látod be, meg kell halnod? Még a halál közelségében is, ahol mások megtorpannak, ilyen gonoszságot cselekszel?” Ez szép és kemény feddő beszéd, mely a lélek legmélyéből tör elő. Azt mondja: „Ahogy mi bántunk velük, úgy bánnak most ők is velünk.” Milyen szép hitvallás ez! Lásd, mire képes itt az evangélium! Ha az emberek hallgatnak, akkor a köveknek kell tanúságot tenniük Krisztusról. (vö. Lk 19,40) Előbb tesz tanúságot egy gonosztevő a kereszten, semhogy a tanúságtétel egészen elmaradjon. A Bibliában egyetlen példa sem ad nekünk annyi vigasztalást, mint éppen ez. A lator kínok között vergődik, tehát el kellene keserednie. Ám ő mégis igehirdetővé válik, és bátyjának Mózes teljes törvényét prédikálja, sőt száját megnyitva vallást tesz Krisztusról a főpapok és írástudók előtt. Ők csak szitkozódnak és semmibe veszik Krisztus fenségét, míg a latornak olyan merész a szíve, hogy semmibe veszi a Krisztust ért gyalázatot. Ez maga a hit! Mély benyomást kelt, ha mindenki egyöntetűen elmarasztaló ítéletet hoz, ám a lator egyedül, mindenkivel ellentétben alakítja ki a saját véleményét. Ezt a véleményt valóban nevezhetjük ítéletnek is. Neki bátorsága van ahhoz, hogy mindenkit üdvösségre szoruló lényként kárhóztasson, és egyedül Krisztust

ismerje el büntelenné, amikor így szól: „Ő semmi rosszat sem követett el.” (Lk 23,41) Ezzel azt mondja: „Pilátus és a többiek követnek el rosszat ellene.” Noha egyszerű szavak ezek, e latornak a szíve nagyobb a mennynél és a földnél is, hiszen ilyen haragot kiváltó körülmények között is képes megvallani a hitét Krisztusban. Hát nem dühítő az, hogy Krisztus haldoklik, a többiek pedig kigúnyolják, és Krisztus nem száll le a keresztről, amit pedig meg kellene tennie az őt érő gyalázkodás miatt? A lator azonban nem erre a dühítő helyzetre figyel, hanem egyedül ahhoz kiált, aki így szólt: „Atyám, bocsáss meg nekik!”

A lator szemei bizonyára megvilágosodtak. Nem Krisztus gyengeségére tekint, hanem csak azt látja, ami nem nyilvánvaló, vagyis, hogy Jézus király, akinek országa van, amelyben helyet kaphat az ember. Ez a férfi az első gyümölcse annak az imának, melyet Krisztus a kereszten mondott el. Az ima a lator bátyjára is vonatkozott, akit vele együtt feszítettek meg. Lukács azt mondja, hogy mindkét lator káromolta Krisztust, vagyis az a lator, aki később hitt Krisztusban, eleinte szintén szidalmazta őt. Néhányan ezt általánosító kijelentésként kívánják értelmezni, vagyis, hogy valójában csak az egyik lator káromolta hangosan Krisztust. Legyen kedvük szerint! A lator nyilvánvalóan nem ismerte el Jézust Krisztusnak, ám amikor Jézus imádkozott, felismerte őt. Csupán irigységet és gyűlöletet érzett Krisztus iránt, holott nem találnak benne semmi bűnt. Végül mégis eléri a világosság, és a lator így szól: „Bárcsak ott lehetnék, ahol te vagy!” Ekkor eljut arra a felismerésre is, hogy Krisztus király.

Krisztus így felel neki: „Bizony, mondom néked, ma velem leszel a paradicsomban.” (Lk 23,43) Határozott kijelentés. **Ezért engedi meg nekünk, hogy ünnepeljük a latort, és hogy az ő legendája legyen az első és a legjobb a kereszténység számára. Itt láthatod, hogyan történik az, hogy kereszténnyé leszel.** A szerzetesek szégyenkeznek azon, ha hasonlítanak erre a latorra. Te azonban ne szégyenkezz, amiért e lator példája szerint válsz kereszténnyé! Te ugyan így szólsz: „Nem vagyok gyilkos!” Én viszont azt felelem neked: „De bizony az vagy, mert a Sátán uralkodik rajtad, aki maga is gyilkos.” (vö. Jn 8,44) Ez a lator lett az első szent az Újszövetségben Krisztus szenvedése által, hiszen Krisztus érte imádkozott a kereszten. Éppen úgy leszünk keresztények mi is, ahogy ő. Ó, bárcsak felismernénk ezt! Úgy tűnik, nincs még egy olyan példa, melyet ily könnyen követhetünk. A lator egy apát, aki többet ér, mint Clairvaux-i Bernát vagy Szent Benedek. Senki sem tette azt, amit ő, és senki sem fogja, az összes szerzetessel együttvéve. Mit ér az egész szerzetesi élet hozzá képest?

[A lator viselkedése példakép az összes keresztény számára]

Először is azt ismeri fel a lator, hogy bűnösök vagyunk. Hiszen saját magát ítéli el bűnösnek. Ezt a szerzetesek sohasem teszik. Hiszen aki Krisztushoz akar jönni, annak meg kell vallania és át kell éreznie, vagy hinnie kell bűneit. Emellett a lator még olyan képességről is tanúságot tesz, mely mindent felülmúl. Olyan képesség ez, melyet én gyakorolni nem tudok, ő ellenben tudja, hogyan kell viselkednie, amikor kínok érik, melyek összekapcsolódnak a bűn felismerésével is. Ha minden veszélytől távol nevezem magam bűnösnek, akkor igazán könnyű dolgom van, ám ha a büntetés közvetlenül követi a bűnt, akkor művészet felismerni ezt, és igent mondani rá. Egyetlen lelki ember sem érti ezt úgy, mint a lator. A büntetést, mely sújtja, elfogadja és helyesli, sőt teljesen önszántából viseli, mintha így szólna: „Mindez jogosan történik velem, és készséggel szenvedem el!” Aki erre képes, győzött, aki viszont képtelen rá, nagy veszélyben van. Ezért kell minden kereszténynek elsajátítania annak művészetét, hogy bűnösnek tekintsen magára, akinek teste bűnnel teli. Még akkor is így kell szólniuk, ha Isten haragja, vagy a haláltól való félelem tör rájuk, netán hitük miatt vetik tömlöcbe őket: „Mindez jogosan történik velünk.” Ha nem így tesznek, akkor semmi sem őrizheti meg őket. **A lator azt vallja: „Bűnös vagyok, tehát jogosan nyerem el a büntetést.” Ám mit is tesz ekkor? Krisztushoz fordul. Azok, akik saját szent mivoltuk szerint élnek, nem jutnak el odáig, hogy azt mondják, bűnösök a tetteik. Más helyzetben**

vannak, mint a lator, mégis ki akarnak tartani amellett, hogy ügyük büntelen és igaz, és épp emiatt nem tanulják meg annak művészetét, amire a lator képes. Még kevésbé tudnak így szólani, ha megkísértetnek: „Igaz vagy, drága Uram!” Inkább önmagukból kikelve így ordítanak: „Ez a lelki emberek üldözése!” **A kereszténnyé válás első fontos lépése az, hogy tudjuk, bűnösök vagyunk, és mindaz, ami sújt minket, jogosan történik.**

Másrészt a lator nem tesz mást, mint hogy hisz Krisztusban, és hozzá kiált. Ott keres segítséget, és nem a böjtölésben, vagy a zarándoklatokban, hanem az Úrra emeli tekintetét, és így szól: „Uram, emlékezzél meg énrólam, mikor eljössz a te országodban!” (Lk 23,42 KG) Ezek a hit szavai, hiszen általuk ismeri el, hogy Jézus király, akinek országa van, és így kiált: „Uram, emlékezzél meg énrólam, mikor eljössz a te országodban!” Minden ezen múlik: először is vádolnunk kell magunkat, és egyetlen embert sem nevezhetünk igaznak, másodsor pedig egyedül Krisztushoz forduljunk. Ez hát mai evangéliumunk fő üzenete, hogy nem saját cselekedeteink, hanem egyedül Krisztus segítségével leszünk kereszténnyé. Íme a lator csodálatos hite, mely valódi örömet szerez! Olyannyira biztos a dolgában, hogy egy jöttányit sem tágít. Ezért áll előttünk példaként.

Most azt fogják mondani: „Ezzel a latorral olyasmi történt, ami nem esik meg mindenkivel.” Mi viszont azt feleljük: „Vagy ezen szabály szerint kell átalakulnod, vagy egyetlen más szabály sem segíthet rajtad.” Először Krisztusnak kell imádkoznia érted, majd bűnösnek kell vallanod magad. Harmadszor pedig el kell ismerned, hogy minden szenvedés, mely téged sújt, joggal történik, negyedszer pedig órá kell tekintened. Ötödször viszont elhangzik majd az ígéret is: „Bizony, mondom néked, ma velem leszel a paradicsomban.” (Lk 23,43) **A lator bárminemű vezeklés vagy érdem nélkül nyeri el az ígéretet, és övé lesz a mennyország, mert „zsidó”, vagyis hitvalló.** Így teljesedik be azonnal A ZSIDÓK KIRÁLYA cím. Ez a példa álljon ellene mindennemű felfuvalkodásnak és kétségbeesésnek, és tartsa elénk példakép gyanánt a latort; ne csak mint nagyszerű csodát, jöllehet valóban az! Amilyen egyszerűen ragaszkodik Krisztushoz, úgy vallja meg az összes bűnét, és egyedül a kegyelembe kapaszkodik. Ez nehezebbre esik az emberi természetnek. Ilyen hitvallást tett hát a lator, mely vigasztaló példaként szolgál az egész világ számára.

Nagyszombat délután Wittenberg, 1529. március 27.

[„Bizony, ez az ember Isten Fia volt!” (Mk 15,39)]

[A sötétség]

Ma délután végigolvassuk ezt az igeszakaszt, és lezárjuk a szenvedéstörténetet. Az evangélista azt mondja, hogy sötétség támadt az egész országban egészen kilenc óráig. (Mt 27,45; Mk 15,33; Lk 23,44) Hatalmas jel volt ez, és nem csodálkoznánk azon, ha mindenki kétségbe esett volna. A sötétség hat órától kilenc óráig tartott. A csillagászok nem tudják, miféle sötétség volt ez. Hiszen tudományuk alapján arra következtetnek, hogy nem állhat be napfogyatkozás újhold idején. Ez a sötétség viszont délben, vagy körülbelül akkor kezdődött, és éppen teliholdkor. A Nap viszont rendszerint újholdkor sötétedik el. Az ünnepet viszont teliholdkor kellett megtartani, ezért hirdették ki az új hónap kezdetét. Az engesztelés napját ennek megfelelően korábban ünnepelték. Ezért volt számukra ekkor a napfogyatkozás olyan égi jel, melynek nem örültek.

[„Éli, éli, lamá sabaktáni!”]

„Három óra tájban Jézus hangosan felkiáltott: »Éli, éli, lamá sabaktáni!« azaz: »Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?«” (Mt 27,46) Ezt az ígét azért írta le az összes evangélista héberül, hogy megmutassák, ez a zsoltár Krisztusról szól. Mi értelme van annak, hogy oly sokat vitatkoznak erről az igehelyről? Hiszen mégsem értjük, hogy ő, aki a **Megváltónk, azért kiált fel, mert teljesen elhagyatottá vált. Ez is azért van, mert a mi bűneinket viseli, és a bűnöknek az a következménye, hogy elszakítanak minket Istentől, (vö. Ézs 59,2) az ő igazságától, és minden jótól. Ezt kellett neki megízlelnie, hogy lássuk: Krisztus szenvedését minden más szenvedéstől meg kell különböztetnünk.** Az a legjobb ebben a helyzetben, hogy Krisztus nem adja át magát a hitetlenségnek, hanem Istenhez kiált. Nem tudom elmondani, mit is jelenthet az, hogy valaki ilyen elhagyatott legyen, ám ha képes is lennék rá, néhányan mégsem értenétek meg.

Elvették tőle testi épségét és életét, sőt olyannyira meg is szégyenítették, hogy senki sem tesz vallást róla a latron kívül. Sőt még utolsó szavait is, melyeket a kereszten mondott el, csupán azért emlegették fel, hogy gúnyt űzzenek belőle. Senki sem hallott annál mérgeesebb gyűlöletről és irigységről, mint amit az emberek a kereszten függő Krisztus iránt mutattak. Még utolsó szavait sem a javára tudták be. „Néhányan az ott állók közül, akik meghallották, így szóltak: »Nézd, Illést hívja.«” (Mk 15,35) Valószínűleg értették, amit Krisztus mondott, de pusztán gonoszságból kiforgatták a szavait. Néhányan azt mondják, hogy a katonák, akik semmit sem értettek ebből, így gyalázták meg a szavait. Valószínű azonban, hogy a zsidók voltak azok, akik ilyen maró gúnnal káromolták Krisztust. Mintha egy gyermek azt kiáltaná: „Anyám! Anyám!”, és egy semmirekellő őt utánozva azt mondaná: „Tanyám! Tanyám!”. Így jár el a Sátán. Krisztus legnagyobb szenvedése közepette forgatja ki a szavait. Sokat prédikálhatnánk erről. Így tudja a Sátán sikerrel nevetségessé tenni az ember imádságát, hogy csúfot űzzön belőle. Az ellenünk író tollnokok is szívesen tennének így, de túl ügyetlenek hozzá. Ám a Sátán mindezt legjobban a szívünkben végzi el: ha valaki komolysággal kíván Istenhez kiáltani, akkor rögtön gúnyt űz belőle.

[Az ecetes ital]

Nem elég az, hogy szavakkal gúnyolták Krisztust, még tetteikkel is gyalázták őt. Amikor szomjazott, ecetet adtak neki inni. „Volt ott egy ecettel tele edény.” (Jn 19,29) Ezt csupán az ő kedvéért vitték oda, hiszen a többieket borral itatták. „Igen, valóban szomjas – mondták –, adjatok csak inni neki!” Ez bizony ezer munkálkodó ördög hallható dühe és gyűlölete. Ha Krisztus csak kinyitja a száját, kigúnyolják. Ha inni akar, ecetet adnak neki. (vö. Zsolt 69,22) Ezt még a kétségbeesett áruló gazemberekkel sem teszik, még ha fel is négyelik őket! Ám neki, akit ártatlanul ítélték el, ecetet adnak. Így kell lennie: minden kegyetlenségnek Krisztust és evangéliumát kell sújtania, hogy a Sátán kiadhassa összes gonoszságát, és ne lehessen rajtunk hatalma, s így megvigasztalódjunk.

[Krisztus halála]

„Ekkor Jézus hangosan felkiáltott: »Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet!« És ezt mondva meghalt.” (Lk 23,46) Itt különleges igehirdetést tarthatnánk arról, hogyan kell keresztényien meghalni. Most hát minden „Elvégeztetett!” (Jn 19,30), és beteljesedett az Írás. (vö. Jn 19,28) Hiszen meg van írva, hogy neki Isten Bárányává kell lennie miértünk, és a mi igazi ároni főpapunkká, (vö. Ézs 53,7; Jn 1,29.36; Zsolt 110,4; Zsid 3,1; 4,14–5,10) mivel így teljességgel odaadja az életét, és Istennek áldozza azt. Ezért végeztetett el minden. De senki sem mondhatja, hogy nem kell még ezután sok mindennek végbemennie. Íme a szenvedés, mely megmutatja, mennyibe került a megváltásunk! Ezért kell emlékeztetnünk magunkat rá, hogy ne felejtjük el túl könnyen e szenvedést, és hogy ne legyünk hálátlanok. Hiszen Urunk

szenvedése megmutatja, hogy milyen szörnyűséges dolog a bűnös élet. Keresztények akarunk lenni, mégis folyton vedelünk és mulatozunk, mintha Krisztus hiába szenvedett volna, vagy meg sem halt volna bűneinkért. Egy biztos: ha a bűneinkért halt meg, akkor azt akarja, hogy adjuk halálra azokat. (vö. Róm 6,13; 8,13; stb.) Nekünk, mint olyan embereknek, akik kereszténnyé akarnak válni, egész életünkön át óvakodnunk kell a bűntől, mivel a megváltásunk olyan sokba került, és olyannyira próbára tette Urunkat. Ám mivel nem hagyjuk, hogy emlékeztessenek minket arra, hogy Krisztus értünk szenvedett, nem is sokat törődünk bűneinkkel. **Viszont ezt a szenvedést meg kell különböztetnünk a többi szent szenvedésétől, ahogy azt már korábban is mondtam. Egyetlen szenvedéstörténet sem lakozhat mélyebben a szívünkben, mint ez, mert tudnunk kell, hogy Krisztus a mi bűneinket viseli. A mi bűneink fojtották meg Krisztust, és miattuk rugdalta őt a Sátán; értünk halt meg. ...Itt Krisztus a legyőzött, teljes mértékben. Összes csodája és tanítása oda van. Krisztus nincs többé.**

[Jelek Krisztus halálakor]

„És íme, a templom kárpitja felülről az aljáig kettéhasadt, a föld megrendült, és a sziklák meghasadtak. A sírok megnyíltak, és sok elhunyt szentnek feltámadt a teste.” (Mt 27,51–52) Hamarosan elkezdődik! Alighogy Krisztus meghalt, és beteljesítette szenvedését, máris fordul a kocka. A halálnak gyorsan búcsúznia kell, mert le kell győznie. A halottak máris feltámadnak, miközben ő még a halálban időzik. Mialatt el akarják temetni, mások már feltámadnak. Az összes teremtmény éledezik, mihelyst Krisztus beteljesítette szenvedését, mintha azt akarnák mondani: „Valami újnak kell kezdődnie!” Bizonyára köszívűek azok, akik nyugodtan nézik, amint a nap fénye eltűnik, kettéhasadnak a sziklák, majd földrengés támad – hiszen ezek csupa olyan dolgok, melyek mindenkiben szükségképpen félelmet keltenek –, és a halottak sírjai is feltáruznak, melyekből kilépnek a feltámadott szentek, akik nemrég haltak meg! Azt hiszem, Simeon is közöttük volt. (vö. Lk 2,25–35) **A templom kárpitja pedig teljes hosszában kettéhasadt. Ez bizony nem lehetett pusztán véletlen, mivel a legerősebb és legszebb vörös selyemből készítették. (vö. 2Móz 26,31) Mit jelent ez? Hát azt, hogy Isten mindent kinyilatkoztat Krisztus által, és a halálnak is le kell lepleződnie. Mindez arra utal, hogy Krisztus, mielőtt maga is feltámadt volna, megmutatta, hogy feltámaszthatja a holtakat, mialatt a sírban fekszik. Nem kíván egyedül feltámadni, hanem a barátaival, akiknek vele együtt kell feltámadniuk, és a földből előbújniuk.**

[A százados tanúságtétele]

Még a százados is, jóllehet pogány, elkezd gyalázni Heródest és a főpapokat, mikor így szól: „Lelkemre mondom, igazságtalanságot követtetek el ezzel az emberrel.” (vö. Lk 23,47) Ez éppen olyan, mintha manapság valakit kivégeznének, és néhányan azt mondanák: „Igazságtalanság történt vele.” Ezen felül még Isten Fiának is nevezi Krisztust. (Mt 27,54; Mk 15,39) Azért következtet így, mert látta a csodajeleket, melyek végbementek. Még ez a hitetlen pogány is vallást tesz Krisztusról, mialatt a saját népe megtagadja őt! Ki merte nyitni a száját, még akkor is, ha magára maradt ezzel a hitvallással, hiszen csak arra kapott parancsot, hogy ügyeljen Krisztus holttestének őrzésére. A többiek, akik nem voltak ilyen bátrak, csak a mellüket verték, (Lk 23,48) mintha azt mondanák: „Igazságtalanul bántak vele, ám most meghalt, és többé már nem tér vissza.” Ez a pogány viszont bátran kimondja: Isten Fia volt!

[A galileai asszonyok]

„Volt ott sok asszony is, akik távolról figyelték mindezt. Ezek Galileából követték Jézust, és szolgáltak neki.” (Mt 27,55) Ők voltak Jézus jószágos női követői. Nagy reményekkel vonultak vele Galileából Jeruzsálembe, eladták javaikat, és szolgálták őt. Azt remélték, hogy király lesz, és tiszta szívből szerették őt. Hol van hát most a nagy reménységük? A kereszten függ, és másra sem tudnak gondolni, mint arra, hogy jó ember volt, ám mégis ez történt vele. Erről is írnak az evangélisták, hogy megmutassák, milyen nyomorultul állt a helyzet, amikor Krisztus meghalt, és hogyan széledtek szét a juhok. Végig kellett hallgatniuk azt a gyalázatot, ahogy a zsidók örvendeztek, és arra kérték Pilátust, hogy töressenek meg Krisztus csontjai. (Jn 19,31) Arról a jeltől is külön prédikálni kell, amikor Krisztus oldalából víz és vér ömlött. (Jn 19,33–37)

[Krisztus temetése]

„Amikor beesteledett, eljött egy Arimátiából való gazdag ember, név szerint József, aki maga is tanítványa volt Jézusnak. Ez elment Pilátushoz, és elkérte Jézus testét.” (Mt 27,57–58) Akármennyire elhagyatott legyen is Jézus, szükségképpen mindig támad valaki, aki megbecsüli őt. Itt most nem csupán egy lator volt az, hanem egy közeli barátja, az Arimátiából való József. Hatalommal bíró és gazdag polgár volt, ám mindig is olyan igazságosan gondolkodott, hogy nem akart beleegyezni a tanács ítéletébe, nem akart ott lenni, amikor elítélték Krisztust. (Lk 23,51) Erről tesz tanúságot itt az ige, és azt mondja, eddig az óráig titokban követte Krisztust, (Jn 19,38) ahogy Nikodémus is. (Jn 19,39) Korábban nem tett róla nyilvánosan tanúságot, ám most megteszi. A zsidók azt gondolják: „A mestere meghalt, hadd végezze el nyugodtan a temetést!” Hát nem csodálatos, hogy éppen a legfőbb papi tanács tagja temeti el azt, akit az egész tanács és Pilátus elítélt? Habár a zsidók azt gondolták, hogy Jézus odaveszett, mégis nagy bátorság kellett ahhoz, hogy József egymaga, lenvászon kendővel a kezében odamenjen, és gondját viselje a halottnak. Mivel azonban az Úr meghalt, nem akadályozták őt ebben.

[Nagypéntek estéje]

Az Úr most holtan fekszik, kirendelték az öröket, a sírt pedig pecséttel zárták le. (Mt 27,62–66) **A bűn, a halál és a Sátán úrrá lettek Krisztuson: a bűn bizonyára megijesztette őt, hiszen az nem fogta vissza magát, hanem mindent beteljesített rajta. Ehhez járult még a világ, a saját gyenge teste és végül maga a Sátán. A bűn legyőzte az igazságot, a test diadalmaskodott a lélek felett, a Sátán pedig lelökte trónjáról Istent. Aminek fel kellett volna magasztaltatnia, alant hever, és fordítva. Az élet most a halál, a menny a pokol, Krisztus igazsága pedig most bűn. Isten ördöggé lett, a pokol mennyországgá. Ezért viszont a bűn örök alávetettséggel fizet, mert mindenki látni fogja, hogy Krisztus által a bűn e világon semmissé lett a számunkra, vagyis nem árthat nekünk. A Sátán, aki Krisztust elnyomta, a test, mely őt legyőzte, a bűn és a halál, mely őt elnyelte – az a mi bűnünk, a mi halálunk, a mi ördögünk, a tied és az enyém, és mindannak, ami vele történik, velünk kellett volna megtörténnie.** Hiszen a bűn, a világ és a test uralma alatt vagyunk, ő pedig saját akaratából veti alá magát nekik, és mindent értünk szenved el. Így leszünk mi szabadok.

Holnap arról fogtok hallani, hogyan győzi le Krisztus a Sátánt, a halált és a Sátán birodalmát. Most arról hallhattatok, hogyan beszél erről Pál apostol.

Húsvétvasárnap délelőttjére (részlet) *Wittenberg, 1529. március 28.*

Ez annak a napnak a története. Sokat lehetne prédikálni erről, és nagyon értékes is volna, hogy lépésről lépésre átvegyük. Az első, aminek a történet megismerését mármost követnie kell, hogy Krisztus feltámadását valóban keresztényi módon értsük és tekintsük. Mert az emberek nagy része úgy hallgatja Krisztus feltámadását, mint valami törökről szóló történetet, és olyan az nekik, mint egy kép a falon. Valami különbnek kell azonban ennek lennie, mint ahogy énekeljük is: „örvendezzünk, vigadjunk, Krisztus lett a vigaszunk”. **Úgy kell a feltámadásra tekintenünk, hogy az a miénk: engem és téged érint.** Nem csak azt kell néznünk, hogyan történt a feltámadás, hanem fel kell ismerned, hogy érted történt, ahogyan arról Krisztus beszélt az övéinek: „Menj az én testvéreimhez, és mondd meg nekik: Felmegyek az én Atyámhoz, és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez, és a ti Istenetekhez.” (Jn 20,17) Itt halljuk, mi a célja a feltámadásával. Az az igaz tanítás, ha valaki úgy fogadja a feltámadást, mint a saját javát. Nagy különbség, hogy: „Krisztus üdvözítő és király”, vagy: „Krisztus az én üdvözítőm és az én királyom”. Ahogyan a tanítványokon láthatjuk, hogy igen nehezen tudták elhinni, hogy Krisztus feltámadt, nem is szólva arról, hogy Krisztus számukra támadt fel.

Az elvetemült emberek, akik nevetnek rajtunk, mert a hitet prédikáljuk, nem tudják, mi a hit és mire képes. Bolond világtalanok, akik úgy tekintenek a feltámadásra, mint borjú az új kapura. Ha azonban a hit cselekedni tud, akkor óriás vitéz és hős, ami ellene feszül a pokol kapuinak, az ördögnek minden ravaszságával együtt és a halálnak minden erejével együtt. Ha az elvetemült emberek erre néznének, nemigen nevetnének rajtunk annyira. **Saját tapasztalatunkon keresztül kell megtanulnunk, hogy senki a földkerekségen, még a császár sem tud ellenállni a halálnak, ám egy keresztény igen. Ezért kell a feltámadást más szemmel néznünk, nem testi szemmel, mert különben nem nyerünk belőle vigasztalást. Fel kell nyitnunk szívünk szemét.**

Hallottátok a passióban, hogyan hagyta Krisztus, hogy megfeszítsék és eltemessék, és hogy hogyan taposta őt lábával a bűn és a halál. Az ördög és a világ bűnei ráneheznek a sírban. A bűn és az ördög az urai. Tekintsd úgy a sírját, hogy az én bűneim és az én halálom ragadták el őt és nehezettek rá. Az ördög ezt bizonyosnak vélte, és a főpapok dicsekedtek és örvendeztek: „Oda lett és nem jön vissza többet!” De most, amikor ők úgy vélekednek, győztek, az oroszlán (vö. Jel 5,5) keresztül-kasul szaggatja a bűnöket, a halált, a poklot és az ördög torkát, és keresztültör az ördög fogainak kerítésén. Ez a mi vigasztalásunk, hogy Krisztus előjön a sírból, és a halál, a bűn, az ördög nem állhat ellene. Itt az egész világ bűnei erőtlenné válnak. Amikor Mária Magdalénának megjelenik, nem lehet rajta látni sem halált, sem bünt, sem szomorúságot, hanem csak tiszta életet és örömet. Ekkor látom, milyen uram van, aki eltapossa az ördögöt. Ekkor látom tisztán bűneimet, a kint, az ördögöt. Ő az asszony magva, aki a kígyó fejére tapos (1Móz 3,15) és azt mondja: „Halál, meg kell halnod! Pokol, neked kell alászállanod! Itt a győztes!”

Húsvétvasárnap délután *Wittenberg, 1529. március 28.*

Ma hallottátok azt a történetet, amely a mai napon történt, hogy az Úr feltámadt a halottak közül, és hogy mennyire nem elég, ha ezt halljuk, tudjuk és látjuk. **Ha ez az esemény csak úgy magában oda van téve, akkor ez senkinek sem használ, hanem prédikálni kell, és felismerni mint kincset és ajándékot, melyet bárki úgy vehet, mintha vele magával történt volna meg.** Ha megszorognak, akkor meg kell tudnod válaszolni a kérdést, mit

tett Krisztus a mai napon, sőt még valamivel többet is kell tudnod felelni annál, hogy Krisztus ma feltámadt. Mert ezt bizony az ördög is tudja és az istentelen pápisták is prédikálják mindenfelé! Egy kereszténynek többet kell tudni mondania ennél, mégpedig ezt: **Krisztus még valami mást is tett azon kívül, hogy a halottak közül feltámadt. Mit is? Feltámadása által porrá zúzta az ördögöt és a bűnt, így aztán az soha többet nincs itt, és így a gonosz azt kapja, hogy nem maradhat fenn tovább, hanem egyedül Krisztus marad.** Ezt festem én le gyakran, ez a mi művészetünk. Ha én Krisztus volnék, arra köteleznék minden apostolt és prédikátort, hogy nekik a legszorgalmasabban kell prédikálniuk. Mert sokan jól tudják ám mindezt, és épp ezért kell prédikálni: mert csak a szavakat tudják szajkózni. **A mi prédikációnk nem jogi, sem nem orvosi beszéd, hanem kincs!** És aki Krisztust ekképp nem ismeri fel, az semmit sem tud róla; aki az ő tetteit nem ajándék gyanánt veszi, amelyet neki magának szereztek meg, az egyáltalán semmit sem tud Krisztusról. Krisztus feltámadása által üdvösséget és a bűnök bocsánatát szerzi meg, ahogyan énekeljük is: „Krisztus lett a vigaszunk”. Ám ha nem tudjuk, hogy feltámadása által mit szerzett nekünk, akkor nem a mi reménységünk. A világ nem tud erről. Ha viszont a feltámadás úgy megörvendeztet, ahogyan Krisztust magát, akkor ez bizony egy másik tanítás. **Ha azt mondják róla, feltámadt, ez semmi többet nem használ nekem, mintha valami gazdag fejedelemtől hallanék. Ha azt olvasod: „Krisztus feltámadt”, tedd hozzá: én is vele, te is vele, mivel ennek a feltámadásnak hozzánk lesz köze, és nekünk is hozzá. Aki ezt nem tanulja meg, az egyáltalán semmit sem tanul. Ezért más az evangéliumnak ez a tanítása, mint Mózesé és mint minden doktorok tanítása, mert ők csak azt tanítják, hogyan kell az embernek élnie, azt azonban nem, mit ajándékoztak nekünk.** Halljátok csak, hogyan szegül ellene ennek az ördög: mindent elszenved ugyanis, csak azt nem, ha Krisztust úgy vesszük, mint ajándékot. A keresztény azonban tudja, hogy ami Krisztusé, az az övé. Pál tud erről a legtalálóbban beszélni, épp mintha ezt egyáltalán nem Krisztus tette volna, hanem mi magunk, csak hogy Pál Krisztusnak adja a tisztességet, hogy ő a fő, amely ezt értünk megcselekedte, ahogyan az meg van írva az Efézusi levél második fejezetében (Ef 2,19–20; vö. Ef 1,22), és a Kolossé levél második fejezetében (Kol 2,10). Ezt kell nekünk ma prédikálnunk.

Most pedig lépésről-lépésre szemügyre vesszük az evangélium e szakaszát, és azt, hogy milyen nehéz hinni mindezt. Időpontok, személyek, helyek vannak megadva. Aki ezt hiszi, az király, igen: isten! Ó, ha hinni tudnám, hogy már feltámadtam a holtak közül és úr vagyok! De nem tudok ebben elég bizonyossággal hinni, ahogyan azt egy hívő teszi. Akik hiszik ezt, azok számára bizonyított, és ők leszámoltak az ördöggel és a betegekkel. Ti azonban azt látjátok, milyen hervasztóan mennek a dolgok manapság, és ebből tudtok következtetéseket levonni. Épp úgy következtetünk, ahogyan a pápa: az Úr feltámadásának e műve olyannyira elrejtett, hogy senki sem tapasztalja. Ahhoz mennyei angyalra van szükség, és a föld leggyengébb embereinek nyilatkoztatja ki, nevezetesen a fehérmépnek. Erről a szakasról már gyakran beszélünk, arról ugyanis, hogy az evangélium a kocsi, az eszköz, amelyen az efféle ismeret érkezik. Sokat lehetne beszélni a külsődleges igéről, de a Szentléleknek kell benne lennie. Ez érvényes a rajongókra is, akik elvetik az ígét, és egyedül a Lélekre hivatkoznak. Nem tudnak visszaemlékezni arra, hogy ők is az ige által tudnak Krisztus szenvedéséről és feltámadásáról. Ha nem hallják ezt külsőképpen és az Írásban nem olvasták volna, akkor ismeretük sem volna erről. Ők maguk ezen a hídon keltek át, most pedig le akarják taszítani róla a többieket. **Látjátok, ha Krisztus itt lett volna feltámadása után, akkor a Szentleket szóbeli prédikáció nélkül is meg tudná adni az asszonyoknak. A mű elvégeztetett, az asszonyok megérkeznek, belépnek a sírboltba és üresen találják azt, és tény, hogy Krisztus feltámadt. Az esemény bizonyosan igaz, hogy Krisztus feltámadt.** Ők azonban, az asszonyok és a tanítványok, az értelem szerint okoskodnak: „Elvitték!” Látjátok, mit tesz az értelem, még ha a tény a szeme előtt fekszik is: ha az ige nem járul hozzá, a sír üres marad. Krisztus igazán feltámadt és él, a zsidók nem vitték el őt. Nincs hiány a műben. Ám ha az ige

nem siet segítségükre, akkor nemcsak azt gondolják, hogy elvitték, hanem hogy ellopták. Saját maguk mondhatnák meg, honnan van az írásismeretük. Mi hiányzott az igaz asszonyoknak, akik a legigazabbak voltak? Őbennük és a tanítványok szívében semmilyen hamis ismeret nincsen. Mivel azonban az ige még nem hangzott el, nem érthetik az eseményt. Isten adta meg nekünk ezt a kegyelmet, hogy művét és kincsét, miszerint urak vagyunk az ördögön, számunkra igéjébe foglalta. **Ha valaki másutt keresi Istent, igéje nélkül, ugyanazt fogja találni, amit az asszonyok és a tanítványok is találtak, nevezetesen az üres sírt. Akkor Krisztus még mindig halott és elvitték és soha örökké nem fogjuk őt sem megtalálni, sem látni. Ezért tiszteljétek a Szentírást!** Amikor Krisztus feltámadt, senkinek sem akart megjelenni. Mindenekelőtt a hirdetett igének kellett hangoznia. És inkább érkezett egy mennyei angyal, mintsem hogy ige nélkül történjen mindez. Senki sem veszi a bátorságot magának, hogy Krisztust értse, csakis az ige által. A pápisták és a rajongók Krisztus ellenségei. Ám náluk semmit sem tudnak Krisztus feltámadásáról. Az angyal az első, aki szól erről. A hirdetett igének kell elől járnia. Ez hiányzik a rajongóknak, hogy nem gondolják meg, hol tanultak, és egyedül saját gondolataikat követik, mintha bizony a Szentlélek szavak nélkül beszélne. Hiába, ez Sátán, a gyalázatos! Summa summarum: nem tudjuk meg, micsoda Krisztus, és micsoda kincs az, amit magával hoz, ha nem hirdetik a prédikációban vasárnap vagy házi áhítaton.

Ezért hangzik így az angyal szava: „Mit keresitek a holtak között az élő?” (Lk 24,5) Ez az evangéliumi prédikáció. Amihez az angyalok pompásan kezdenek hozzá: „Krisztust ne a halottak között keressétek! Feltámadt, nincs itt, túl van a halottakon, ennél valamivel magasabbra került.” Halottak azok, akik törvény alatt, és saját cselekedeteik alatt vannak. Krisztusnak itt nincs mit keresnie. Értelmünknek persze ahhoz van kedve, hogy Krisztust saját cselekedeteivel keresse, ahogyan Szent Gergely megjegyezte: „Az asszonyok finom kenőcsökkel keresték Krisztust, eszerint jó cselekedetekkel kell kutatnunk őt.” Az angyal azonban így szól: „Így nem fogjátok megtalálni.” Az angyal megfeddi keresésüket. Aki saját cselekedeteivel közeledik, annak Krisztus halott és nem támadt fel, aki úgy véli, saját maga fog valami jót cselekedni, és nincs szüksége Krisztus segítségére. Ezért fedd az angyal. Hogyan teszi ezt? „Hírül adom nektek, mondja, hogy Krisztus feltámadt.” Az ige azt mutatja meg nekik, hogy nincs a halottak között, hanem feltámadt. Ez az evangélium hirdetése, hogy Krisztust nem lehet cselekedetekkel meglelni, hanem hallanunk kell az ígét. Ez nem elmélkedéssel történik, hanem az ige hirdetés által. Habár az asszonyok cselekedetei jók, de velük együtt elvesztek. Ha egy keresztényt cselekedetek által akarnak igazzá tenni, ez csak felbosszantja őt. De a prédikáció: „Krisztus nincs itt, feltámadt” – ez azzá teszi. E tanítétel nem minden népnek szól, hanem ez a keresztényeknek szóló prédikáció. A nagytudományú urak az iskolákban és a királyok nem értik, de a keresztény érti, akihez ez el is jut – az ilyeneknek akarom én is prédikálni.

Ezek az asszonyok. **Lássátok, így kellett történnie, hogy Krisztus feltámadását egy angyal és asszonyok hirdessék, mivel nem a férfiak voltak az elsők.** A prédikátor felséges, nincs benne semmi hiba: nem apostol, hanem égi angyal. Nem hibádzik rajta semmi, ahogyan a prédikációján sem. Így aztán a mi hivatalunk tanítása sem erőtlen. Egy angyalnak elegendő bölcsessége és ereje van. Ennek így kell lennie, hogy bizonyosak legyünk az ige felől. Azonban az asszonyok szegény, együgyű tanítványok. A dőre fehérszínű egészen megfélemeztek a kőről, odamennek, kenőcsöt vesznek, aztán betérnek egy házba, ahol minden ajtó nyitva áll. Mária megszólal: „Mit csináljunk? Semmire sem megyünk!” Az őrizők is ott voltak. **Az Írás azt mondja, hogy noha a férfi testileg és bátorságban erősebb, mint az asszony, az angyal fenséges prédikációja a leggyarlóbb edénynek (2Tim 2,20) adatik hírül. Ez a szent evangélium akkor is, ha nem a férfiaknak prédikálják. Akiknek ezt hallaniuk kell, ily dőre emberek. Ez egy kitüntetett, erősen bizonyos prédikáció. A mester és a tanítás esetében semmi sem hiányzik a kereszténységből, de bizony a tanítványok nyomorúságos emberek. Nagy dolog kivezetni egy embert az életéből, bizony, akár a legjobb**

életből, hogy már egyedül csak ahhoz tartsa magát, aki a halottak közül feltámadt. Az ige egészen bizonyos, hiszen egy angyal hirdette. De Magdaléna Magdaléna marad, ugyanígy Johanna és Salómé (Lk 8,2–3). Bizony, gyermekek vagyunk, szegény és gyenge tanítványok, akik az efféle tanítást nem értéke szerint becsülik. Pedig méltó volna arra, hogy nagyerejű angyalnak kelljen hallgatnia! **De mi gyengének, bolondnak és örültnek tartjuk ezt a beszédet. Az asszonyok tanítványok maradnak, és a tanítványok továbbra is asszonyok. Nagy vigasztalás ez, hogy a fehérség jelképezi azokat, akik hallják az evangéliumot és akiknek prédikálják. És nekik prédikálják, és a prédikáció után maga az Úr jelenik meg nekik. Eszerint éppen ezekben az asszonyokban láthatsz hatalmas, legyőzhetetlen erőt, amelyet az igéből nyernek, mely rendíthetetlenül megáll az ördög minden támadásával szemben. Így vág ez össze: gyengeség és erő, gazdagság és szegénység egymásba fonódik.** Ugyanis aki az evangéliumot fogadja, Magdaléna, gyenge, ám az ige, amit hall, keresztültör halálon és bűnön. Ezt akarta megmutatni az evangélista, hogy az evangélium számunkra ezt a mérhetetlen kincset hozza magával – a gyengéknek is, hacsak nem állnak ellene. A *Mária* név egy cseppet jelent a tengerből, a *Magdaléna* jó, erős várat. Ezért van az, hogy János egyedül őket nevezi néven. Ő *Mária*, azaz nem egy teli vödör víz, hanem csak egy cseppecske, tehát bár semmi, mindazonáltal egy *Magdaléna*, azaz tornya van: oly erős lehet, ahogyan arról Salamon beszél: „Erős vár az Úr neve, oda fut az igaz, és védelmet talál.” (Péld 18,10) **Ő hordozza a Magdaléna nevet: oly erős vár, hogy senki sem képes bevenni, és mégis egyetlen csepp a tengerben. Mi magunkban csak szegény cseppecskék vagyunk. Az ördögnek jól forog a nyelve és a fél Elbát kivedelné, de olyan beteg, hogy nem tudja megtenni, mert egy várral áll szemben. Az ige, amit az angyal hordoz, az erő. Ezért kell ügyelnünk, hogy megmaradjunk az igénél!** Annyira gyengék vagyunk, hogy nem tudnánk megállni. A másik Mária, Jakab anyja és Salómé (Mt 28,1; Mk 16,1): Jakab anyja – gáncsoskodó, Salómé – békeszerető. Minden név a hordozója természetére vonatkozik. A Szentlélek különben nem vezetne abba az irányba, hogy ők a leggyengébb tanítványok és mégis a legerősebbek. **Egy kereszténynek tudnia kell, hogyan hat a feltámadás a gyengékre is. Így kellett az evangéliumnak az asszonyoknál kezdődnie és aztán jutott el az apostolokhoz. Az evangélium ellene szegül az értelemnek, hisz oly magasztos és fenséges, hogy az értelem nem képes felfogni.** Ha ez azt jelentené: Szent Borbála felfogta, akkor jól értenénk. De ha azt jelenti: amit te is teszel, csak nyilvánvaló ostobaság, na, ezt nem értjük. Az asszonyok is azt cselekedték, hogy odajöttek megkenni őt, de nem találták Krisztust. A világ azonban nem szenvedheti, hogy a mi kenőcsünk, és amit csak cselekedetként készítettünk, semmi legyen. Erről szól az angyal: „Mit keresitek a halottak között az élőket? Hiszen a valóság ez: feltámadt, tartsd hát magad ahhoz, amit hírül adtam neked!” Ez következik belőle!

Hogy Krisztus a halottak közül feltámadt értünk és a mi megigazulásunkért, ahogyan Pál mondja, a pápisták is hirdetik. Remélem, hogy hirdetni is fogják. De ennek következményeit letagadják: ha igaz, hogy Krisztus feltámadása által megszabadított minket a haláltól, a bűntől és az ördögtől, akkor én magam ezt nem tudom megtenni, akkor nincs arra szükség, hogy a pap a holtakért misézzen, vagy hogy én magam számtalan jó cselekedettel kegyelmessé tegyem az Istent. Ezt az ellenfeleink nem szenvedhetik, hanem mindkettőt együtt meg akarják tartani: „Neked is meg kell tenned a magadét!” De Pál megtanítja neked a következményt, amit keresztény szabadságnak nevez. (vö. Gal 2,4; 5,1) Ha hiszem, hogy Krisztus magára vette a bűneimet, akkor én nem vehetem azokat magamra. Ha magamra veszem őket, akkor Krisztus nem vette magára őket. De ha Krisztus ezt megtette, akkor ő nem olyan Üdvözítő, akinek az én segítségemre lenne szüksége. Ha az én segítségemre lenne szüksége, akkor csak szerencsétlen fickó volna, és egy másik Krisztust akarnánk. De ezt a hozadékot, ahogyan Pál megmutatja, az ellenségeink nem akarják elviselni. Ám a következménynek érvényesnek kell lennie: ha Krisztus elvette a bűneimet, mire föl rohanok akkor kolostorba és

válok karthauzivá? Mire föl beszélek akkor így: „Ezt vagy azt a jó cselekedetet vittem végbe, ez semmi lenne?” A jó cselekedetek nem mutatkozhatnak meg, és mégis! Hisz ez a jele annak, hogy ők csak Krisztus szavait és az ő feltámadását beszélik és az éneket – „Krisztus feltámadt” – csak külsőképpen éneklük. Így kell ennek lennie, ha így vélekedsz. Ők azonban így szólnak: „Ha nem tartod meg az egyházi rendelkezést a böjtről, az ünnepnapokról, az egy szín alatti áldozásról és a kolostori életről, kárhozott vagy” – és eközben prédikálják Krisztus feltámadását. Hogyan egyeztethetők ezek össze? Én azonban azt mondom: Isten megparancsolta, hogy ne ölj, ám ha én magam megtartom ezt az isteni parancsot, és én ettől nem üdvözülök, akkor miért tanítod nekem azt, hogy üdvözülök, ha egy szín alatt áldozok? Tehát semmi másra nincs szükség, mint egyedül Krisztusra. **Ha én engedelmesség és emberi rendelkezések által üdvözülhetnék, akkor Krisztust szabadságra küldeném.** De ezt nem szenvedhetjük és nem hallgathatjuk. Azt tanítjuk, hogy szükség van egy látható, tisztos életre, de nem ezáltal igazulunk meg. Ha te szerzetes akarsz lenni, senki sem akadályoz meg benne, de ha a csuha által akarsz vezekelni bűneidért, mit jelent akkor az, amiről énekelsz és prédikálsz: Krisztus „halálra adatott bűneinkért, és feltámasztatott megigazulásunkért”? (Róm 4,25) Ezt a következményt nem bírják elviselni. Erről beszél Pál: „Ha pedig Krisztus nem támadt fel, [...] még bűneitekben vagytok.” (1Kor 15,17) De ha engedelmeskedtek szüleiteknek, hogy így bűneitektől megszabaduljatok – az engedelmesség nem cselekszi ezt meg veletek, hanem egyedül Krisztus feltámadása. **Ha így szólsz: „jó polgár módjára élt, a mennybe fog hát jutni” – persze, a bohócmenybe!** Ez a hittétel földhöz vágja mindazt, amit az egyházi rendekről, testvérületekről, búcsújárásokról és minden jó cselekedetről prédikálnak, amit csak megtehet az ember. Mindezek a cselekedetek nem érnek többet, mint amikor a jó, együgyű Mária Magdalénának egy gyógyírral teli üvegcséje van, és az angyaltól mégis azt kell hallania: „Bolond vagy, hogy az Urat a halottak között keresed, hiszen az élők között kellene keresned; nem tudod, hová mész.” Épp így kellene a kedves, szent asszonyokat dicsérnünk jó cselekedeteikért. Amik bolond tettek Isten és a világ előtt, saját maguk előtt és az angyalok előtt. Ezt festik le nekünk ezekben az asszonyokban. Szándékuk és tettük jó, mégsem ér semmit, míg nem jutnak az evangélium hallgatásához, és bár ez számukra igen keserű, mégis elfogadják. Ám akkor felejtseken el szelencét és gyógyírt, lépjenek túl önmagukon és erősek lesznek! **Bár minden prédikátor helyesen hasogatná ezt a hittételt!** A többség csak áll ott és nem tudja, mit kellene mondania. Én magam sem tudok még a szentségtelen kenőcstől szabadulni. De akkor sem lehet másként: a prédikáció bizonyos, csak a tanítványok gyengék. Legyen ez számunkra vigasztalás, hogy el ne csüggedjünk, amikor nem értjük a dolgot. Az asszonyoknak így kellett volna igazán beszélniük: „Ejha, dicséret Istennek!” Ehelyett ingatták a fejüket és azon elmélkedtek, mindez igaz-e, vagy sem.

SDG!

További irodalom:

FTi. "Az igehirdető Luther", In: *Lelkipásztor* 91, 2016/7, 242-249.

FTi: "Luther igehirdetése", In: *Keresztyén Igazság* 111, 2016/3. 5-17.

